

Mintis

LIETUVIŲ VISUOMENĖS DIENRASTIS

Nr. 103
KETVIRVADIENIS
1946 M. BIRŽELIO MĖN. 27 D.
I METAI

Ir trys begiai kliuciu nepasalina

Paryžius. Užvakar užsienių reikalų ministrai negalėjo pasiekti jokio susitarimo. Byrnes bandymai priėti susitarimo laivininkystės klausimu Dunojumi Molotovo liko atmesti ir jis siūlė šio klausimo visai ne-liesti ir neįtraukti į taikos sutartį su Rumunija kaip atskirą klausulę. Pažymima, kad visi Byrnes ir Bevino pasiūlymai šiais klausimais atsitrenkė į akmeninį Molotovo pasipriešinimą. Dekanažų salų, Prancūzijos-Italijos sienų ir laivininkystės problemas vis kybo ore. Pavesta viceministeriams parengti sąrašą tų klausimų, kuriais nesutarta ir bus ministerių svarstoma, kuriuos iš naujo persvarstyti.

— privatiški pasitarimai. Ligšiol buvo du: formalūs oficialūs-vieši bei neformalūs-neoficialūs nevieši. Užvakarykštis Bevino pasikalbėjimas su Molotovu baigėsi farsu. „Times“ praneša, kad Byrnes ir Molotovo privatūs pasikalbėjimai lietė Triesto klausimą.

AUSTRAI NEATSISAKO NUO TIROLO

Viena. Austrijos kancleris Figli pareiškė vyriausybės vardu, kad atmetimas Austrijos pretenzijų į Tirolių Paryžiaus konferencijoje, kaip tik dar labiau paskatinis stengtis Austrijos tautą, kad šis klausimas būtų teigiamai išspręstas.

[pasitarimų formą buvo įvesti treti bėgiai

Bidault vyriausybė

Londonas. Bidault vyriausybė Prancūzijoje, Londono žiniomis, susideda iš 9 kat. liaudies partijos (MPR) ministerių, 7 komunistų ir 6 socialistų. Socialistai paėmė vidaus reikalų ministeriją, o finansų ministerija atitekus katalikui Dr. Schuhmann.

MOLOTOVAS STAIGA PAKVIETĖ

Paryžius. Vakaro popiet Molotovas staiga pakvietė tris likusius ministerius privatiniam pasikalbėjimui. Spėjama, kad bus kalbama Triesto klausimu. Vakaro pasitarimai vyko be Bidault, nes pastarasis turėjo vyriausybės deklaraciją parlamente pateikti.

Vyriausybės rengia savo deklaraciją ir svarsto atlyginimų, ūkio ir finansų klausimus, o taip pat kalbama apie griežtas priemones prieš juodąją rinką.

BIDAULT VYRIAUSYBĖS DEKLARACIJA

Paryžius. Bidault parlamente pateikė vyriausybės deklaraciją, kuri daugumoms buvo priimta. Deklaracijoje svarbiausiu uždaviniu laikoma konstitucijos parengimas, kasdienių vartojamų prekių produkcijos pakėlimas, atlyginimo pakėlimo klausimas ir didelis taupumas.

JAV ukrainieciu memorandumas

1946 m. kovo mėn. pabaigoje Pittsburgh, Pav., įvyko didžiulis JAV Ukrainiečių Tautinio Susivienijimo seimas, kuriame dalyvavo 405 atstovai. Ši ukrainiečių organizacija turi 46.000 narių. Seimas pasiuntė prezidentui Trumanui memorandumą ukrainiečių tautos reikalu.

Kiek anksčiau Amerikos Ukrainiečių Kongresui Rengti Komitetas išleido anglų kalba brošiūrą „Plight of Ukrainian DPs (Ukrainiečių Tremtinių Vargai)“, kurioje daug duota žinių iš tremtinių gyvenimo Vokietijoje, jų laiškų ištraukų ir kt. Didžiausias ukrainiečių nusiskundimas — taš bolševikų pastangos prievarta juos grąžinti Sovietų Rusijon.

Užsienių politikos srity pasisakyta, kad bus vedama lygšiol testą politika stengiantis pašalinti agresyvias jėgas.

Memorandume ukrainiečiai pirmiausiai pasisakė už tikėjimo ir demokratijos idealus ir prieš piktąsias jėgas. JAV vyriausybė buvo pagirta už tai, kad keletas JAV laivų buvo pavadinta JAV karžygių — ukrainiečių vardais. Toliau memorandumas pasmerkė agresiją ir pasisakė už Atlanto Chartos dėsnių įgyvendinimą pasaulyje. „Jėga tegalima nugalėti jėgą“, pabrėžiama memorandume, pritariant vėliausiam JAV politiniam posūkiui atvirumo ir griežtumo linkme. Toliau memorandume nušviesta ukrainiečių tremtinių būklė Europoje, jų pasitraukimo iš tėvynės priežastys ir pasmerkta sąmoningas religijos persekiojimas sovietų okupuotose srityse. Jis baigiamas šiais žodžiais: „Tamsta pats, p. Prezidente, ir Tamstos paskirti valdininkai pakartotinai teigė savo kalbose, kad mūsų kraštas yra pasiryžęs kovoti prieš bet kokią tironiją ir totalizmą, nepaisant kur jis pasireikštų. Mes kreipiamės į Tamstą, p. Prezidente, prašydami sustabdyti priverstinę ukrainiečių repatriaciją. Mes apeliuojame į Tamstą, prašydami užstoti ukrainiečių tautą jos tėvynėje — Ukrainoje“.

SUDARYTAS ATOMINĖS ENERGIJOS KONTROLĖS KOMITETAS

Naujorkas. Atominės energijos kontrolės komisija nutarė sudaryti komitetą, kuris turės apsarstyti JAV ir Sovietų Sąjungos pateiktus projektus atominės energijos kontrolės reikalu.

Baltijos draugu konferencija

Baltijos Amerikos draugija nutarė spalio 12 d. sukviesti Baltijos Amerikos draugijų ir Baltijos tautų draugų konferenciją.

Konferencijai kviesti komisiją sudaro: Robert J. Coldwell, adv. K. Jurgėla, adv. St. Briedis, M. Grube, R. Hermanson, J. Morkus ir J. Kukepun.

Konferencijos proga numatomas sruošti koncertas, balius, spaudos konferencija, radijo valandėlė etc.

Draugijos pirmininkas yra St. Briedis.

Zinios is Lietuvos OPERA PERKELTA Į VILNIŲ

Amerikos lietuvių spaudos žiniomis, Lietuvos opera iš Kauno perkelta į Vilnių. Vilniaus miesto teatras, kurio salė esanti atremontuota, paskirtas operai.

PATIKĖTINIŲ VYRIAUSYBĖ INDIJOJE

N. Dehli. Indijoje bus sudaryta patikėtinių vyriausybė, kurie bus kaip valdininkai traktuojami. Tas nutarta padaryti, kaip iš partijų atstovų nepavyko sudaryti vyriausybės.

VILNIUJE KOMUNISTŲ MOKYKLA

Vilniuje įsteigta komunistų partijos mokykla, kurioje mokosi 150 mokinių, jų tarp daug moterų.

Gediminas Galvanauskas

Bado grėsmė

II

Pasaulio rūpintojas

JAV išsiunčia H. Hooverį atlankyti badaujančią pasaulį. Jis atlikęs 50.000 km kelionę, atlankęs eilę kraštų, prabyla: „Trečdalis pasaulio badauja. Jei tie 800 mil. vyrų, moterų ir vaikų nesulauks pagalbos, daug kur jie bus pasmerkti mirti. Dabartinė padėtis negali užsitęsti, nes negalima pavieniems asmenims leisti eiti iki to taško, kuriame vyriausybės būtų verčiamos. Šio klausimo neišsprendus, pasaulio problemų išsprendimas, pasaulio taika atsidurs suirutėje“.

Maitinimo konferencijos atidarymo proga JTO direktorius Sir J. Boyd Orr nurodė, kad pasaulis turės kęsti badą 3–4 metus. Ateinančiais metais maisto trūkumas menkai ką mažesnis už šįmetinį. Ateinančiais metais pasaulyje truks 1.1 mrd. bušelių, kai pertekliaus kraštai galės pristatyti tik pusę to skaičiaus.

Toje konferencijoje H. Hoover nuo š. m. rugsėjo mėn. 1 d. siūlo panaikinti UNRRA ir kitas maitinimo organizacijas ir tą darbą pavesti JTO. Naujoji organizacija priklausotų JTO Saugumo Tarybai ar Maitinimo ir žemės ūkio komisijai. Už jos veiklą atsako komisija, sudaryta iš atstovų tų kraštų, kurie turi krašto gaminių perteklių. Šalia jos suorganizuojama vietinės komisijos Europai, Šiaurinei Afrikai, Tolimiesiems Rytams ir t. t. Naujoji įstaiga veikia tik pereinamuoju metu, kai badas siaučia. UNRRA, kuri dabar tik 20% badaujančiam pasauliui padeda, įležiama į naują organizaciją. Naujosios organizacijos uždavinys sukurti žemės ūkio mašinų, įrankių ir trauš gamybą. Visur žemės ūkio gaminių produkcija turi būti spartinama, o vartojimas akarpomas. Ypatingas dėmesys turi būti kreipiamas į vaikų maitinimą ir aprūpinimą vaistais.

Šie žodžiai pamažu turės tapti kūnu. Ikišiolinė organizacija yra nepatenkinama, kad išsprendus problemą visuotine prasme. Bet tarptautinė reorganizacija galės vykdyti tik pamažu. O ji šiandieną yra neišvengiama būtinybė. Kas įvyktų pasaulyje, jei pasaulyje nebūtų šiandienykštės paramos badaujančiam pasauliui?

Zvilgsnis ateitin

Dabartinė padėtis alarmuojanti. 100 mil. gyventojų suvartoja maisto dienai 2000 kalorijų, 100 mil. — 1800 kalorijų, 150 mil. — 1200 kal., 300 mil. — 900 kal. ir dar mažiau. Geresnei nuovokai šios tragiškos būklės reikia atsiminti, kad 2000 kal. reikalinga lengvą darbą dirbantiems, 1500 kal. dienai pusbadžiai gyventi, o 1000 kalorijų gaunantis pilnai badauja.

Šįmetinis derlius maistinių javų tieks, pagal JTO maitinimo skyriaus duomenis, 5,2 mrd. bušelių, kai prieškarinis vidutinis derlius vidutiniškai svyravo apie 6 mrd. bušelių. Europoje derlius numatomas geresnis už pernykštį.

Mėsos gamyba būsianti mažesnė už pernykštę ir sieksianti 23 mil. to. Pieno gamyba nepašoks 146 mil. to, taigi 20 mil. to mažesnė už pernykštę. Riebalų gamyba numatoma kiek didesnė už pernykštę, bet atsilikusi 3 mil. to prieškarinio lygmens, nes siekia 9,8 mil. to.

Cukraus gamyba bus žymiai didesnė ir

sieks 18 mil. to, bet taip pat atsilikusi 3 mil. to prieškarinės gamybos.

Bendrai imant, ateinančiais metais pasaulis turės šiek tiek didesnių maisto išteklių. Galimas dalykas, kad Tarptautinė maitinimo organizacija pasieks tobulesnį laipsnį, kad lengvai nugalėjus maisto trūkumo sunkumus ir ateinančią žiemą sušvelninus badaujančių tautų buitį.

Šiandienykščiai nesutarimai turimų vilčių sparnus gerokai apkarpo. Šiais metais sausio-rugsėjo mėnesį pasaulis laukia 15 mil. to duoninių grūdų, o jų gaus 11 mil. to. Dabartiniu metu padėtis, palyginti su buvusia kovo mėn., yra žymiai pagerėjusi, bet dar toli klausimą išsprendžiančios. Daugelis kraštų, esančių už „geležinės užtvaros“, prieš karą suvartojusių duonai nemažiau 2800–3000 kalorijų, dabar sukasi apie 1000 kalorijų. Suomija, Balkanų valstybės, Lenkija, o ypač Austrija yra arti katastrofos. Pastarojoje, sovietinėje srityje gauna 700–800 karolių dienai.

Anglosaksai net tarpusavyje nesutaria dėl kovos būdų. Prezidentas Trumanas konstatavo faktą, kad Europoje ir kitur žmonės miršta badu. Kai kurių tarptautinių organizacijų vadovai atsistatydina. Tarptautinės konferencijos, maitinimo klausimu, pakeičia vieną kitą. Britai paskelbia sutinką įvesti pas save maitinimo korteles, jei tą patį padarys JAV. Į tai amerikiečiai atšovė: „Dabar tam reikalui neturima pakankamai laiko“. JAV, kraštas geriausia besimaitinąs, šalis, kurioje gyventojai vidutiniškai gauna maisto 3000 kal. dienai, taip pat bado grėsmės persekiojamas. Naujorke, jei tikėti La Guardia žodžiams, 35.000 gyventojų miršta badu. Ten tūkstančiai gyventojų rankioja įvairias atmatas, kad panaudotų maistui. Ir tai ne fantazija, ne sapnas, o žiauri tikrovė. O tos tikrovės šešelyje mezgamos vidaus politinės problemos. Britų pasiūlymas tuo tarpu nesulaukė pritarimo. Bet amerikiečiai savaip pradėjo taupyti duoninius grūdus: grūdų išmalimo % padidintas, svaigalai uždrausti daryti iš duoninių grūdų, gyvulių šėrimas duoniniais grūdais uždraustas ir t. t.

„Economist“ išaiškina Stalino atsakymą, kad negali dabar disponuoti pasauliui savais ištekliais: „Ukraina dabar maitinasi tik duona, nes mėsa ir riebalai pamiršti. Praėjusiais metais ten siautė sausra, kuri ir šems paliko gilią vagą. Būtų klaidinga manyti, kad tuometu, kai sovietuose badas siaučia, ji pajęgtų dar badaujančiam pasauliui padėti“.

Europoje, Viduriniuose ir Tolimuose Rytuose, Indijos ar Ramiojo vandenyno salose, Bengalijoje ar Kinijoje girdėti nepaliojamas maldavimas: „Prašome kasdienės duonos, maldaujame ryžių mūsų mažutėliams“. Ir pirmą kartą pasaulinė organizacija užgiršta tuos žodžius, nors negalėdama tiek duoti, kiek patys organizatoriai norėtų. Ir jei ne ji, bado grėsmė reikalautų daugiau aukų, kaip ką tik nuaidėjęs pasaulinis karas.

JAV ZONOJ POLICIJOS DALINIAI

Frankfurtas. Vyr. JAV karinių pajėgų vadas gen. MacNarney pranešė, kad nuo liepos mėn. 1 dienos okupaciniai daliniai pakeičiami specialiai parengtais policijos daliniais ir okupacine kariuomene.

Kultūrinės naujienos

„VAGOS“

Uchtėj išėina mėnesinis kultūros žurnalas „Vagos“. Jau pasirodė to žurnalo du numeriai. Žurnale rašoma literatūros, mokslo klausimais. Dr. V. Maciūnas išskleidžia Ad. Mickevičių, kaip Lietuvos meilės ir ilgesio poetą. V. Ramonas duoda naujo romano fragmentą „Tėvas ir sūnus“. Dr. P. Cėpėnas rašo „Pastovios taikos beiėskant“. Paminima birželio 14. Daug verstinių mokslo straipsnių. Tenka apgailėstauti, kad žurnale daugiau verstinės negu originalios medžiagos. Labai silpnas kultūros, mokslo kronikos skyrius. Žurnalas galėtų pasiūlyti, kad jis tikrai būtų lietuviškos kultūros reikėjas ir mokslo propagatorius. Linkime žurnalui tobulėti. Vlk.

EUROPOS PRISLĖGTŲ TAUTŲ POEZIJA

Lenkų poetas ir kritikas Gustav Herling, autorius poezijos renkinio „Gyvieji ir mirusieji“, Romoje ruošia spaudai prislėgtų tautų poezijos antlogiją „Tarpjūrio poezija“. Tai bus rinktinis poetinių veikalų knyga, sudaryta iš tų tautų literatūrų, kurios yra tarp Baltijos ir Viduržemio jūrų: estų, lietuvių, lenkų, baltgudžių, ukrainiečių, rumunų, vengrų, čekų, slovakių, chorvatų, slovenų albaniečių, graikų ir bulgarų.

Antologija skirs kiekvienai tautai 15–20 kūrinių gimtąja ir lenkų kalba.

Šiai antologijai paruošti dirba tų 16 tautų grupės visas emigracinių rašytojų štabas.

RASEINIŠKIS SACHSAS — ŽYMUŠ JAV FIZIKAS

Brooklyno „Laisvė“ paskelbė, kad vienas iš atomines bombos išradėjų esąs raseiniškis dr. Aleksandras Sachsas, žymus amerikiečių fizikas. Jis esąs gimęs 1893 m. rugpiučio 1 d. Raseiniuose ir tame Lietuvos apskrities mieste gyvenęs iki 11 metų amžiaus. Amerikoje Sachsas baigęs Kolumbijos ir Hartfordo Universitetus ir po to dar gilines fizikos ir chemijos mokslus Anglijoje. Jau 1939 m. liepos mėn. atomines bombos gamybos reikalu jis buvęs nuvykęs pas prez. Rooseveltą ir nuvežęs jam garsiojo fiziko Alberto Einsteino laišką.

J. ŠVAISTO ROMANAI

Rašytojas Juozas Švaistas, šiuo metu gyvena Augsburgėje, parašė pora romanų, iš kurių „Paskutinį kartą tave klausiu“ „Minties“ leidykla ruošiasi išleisti. Be to, rašytojas rašo nemaža trumpų beletristinių kūrinių.

NAUJA PROF. K. PAKŠTO KNYGA

Amerikoje išėjo nauja prof. K. Pakšto knyga:

„The Modern Lithuania“, kurioje iškelti Nepriklausomos Lietuvos kultūriniai, ekonominiai laimėjimai.

J. A. HERBAČIAUSKAS YRA MIRĖS

Šio karo metu sunkiai Lenkijoje, Krokuvoj, gyvenęs rašyt. J. A. Herbačiauskas prieš porą metų esąs miręs. Jis Lietuvoje buvo išpopuliarėjęs kaip ekstravagantiškas kritikas, paradoksalus kalbėtojas ir mistikas.

Pabaltijo tautos mazos, bet jų reikalas didelis

Žymus Stockholmo dienraštis „Svenska Dagbladet“ išspausdino vedamąjį „Problemet Balticum“, kuriame rašo:

„Pagal informacijas iš Vašingtono, diplomatinuose sluoksniuose kalbama, kad Maskva būsime užs. reik. ministerių suvažiavime Paryžiuje pakartotinai iškelsianti savo ankstyvesnį reikalavimą pripažinti Pabaltijo respublikas sovietinėmis. Toliau kalbama, kad kai Didž. Britanija yra linkusi nusileisti, laukdama kompensacijų kitur, JAV, atsižvelgdamos į striprią krašto opinią, bus priešingos tokiam sprendimui sename europiniam didžiųjų valstybių stiliuje.

Panašios išeities buvo galima laukti nuo seniau. Nuo to laiko, kai po Hitlerio užpuolimo 1941 m. birželio 22 d. Sov. Sąjunga tapo sąjungininkų ginklo broliu, Pabaltijo valstybių vardas buvo minimas labai retai ir tik nenoromis. Nors to reikalo britai ir amerikiečiai nelaikė baigtu, tačiau buvo vengiama nervinti Kremlių ir buvo stengiamasi apeiti tą klausimą. Winston Churchill, koalicinės vyriausybės šefas karo metu, laikėsi tos taktikos ir Londonas oficialiai ir toliau tęsia tokią pat diskreciją. Nusišvilęs dėl galimumo susitarti su Maskva, Churchillis, dabar opozicionierius, pradėjo atvirai kalbėti su Maskva. Taip kovo 15 d. savo prakalboje New Yorke jis kaltinimo forma konstatavo, kad „Pabaltijo valstybės ir didelė dali Suomijos prijungta prie Sov. Sąjungos“ (!). Tuo pat laiku Londono „Times“, kuris paprastai rodo supratimą Maskvos interesu, paskelbė lordo Dynglass, kadaise buv. N. Chamberlaino kabineto nario, laišką, kuriame jis be rezervų tvirtina, kad Kremlius 1939 m. vasarą derybose reikalavęs Pabaltijo aneksijos, kaip būtinos sąlygos pasirašyti karinę sąjungą su Anglija ir Prancūzija, kuri turėjusi atbaudyti Hitlerį pradėti karą. Pasimokiuosios žalingo Müncheno pakto su diktatoriumi, Vakarų valstybės atsisakė sudaryti antrą pakta, kuriuo Pabaltijo valstybės turėjo būti paliktos Čekoslovakijos likimui. To pasekmė buvo tokia, kad von Ribbentropas pasinaudojo proga sudaryti Maskvos sutartį su Kremliumi 1939 m. rugpjūčio 23 d., kuri atpalaidojo Hitlerį nuo pavojaus ilgesnio karo dviejuose frontuose, o Staliną — nuo vokiečių užpuolimo. Hitlerio įsitikinimas, kad tas Ribbentropo paktas privers karo bijančias Vakarų demokratijas palikti Lenkiją jos likimui, apvyllė jį. Londonas ir Paryžius neapvyllė Lenkijos politiniai, bet tik militariniai.

Tolesni įvykiai rutuliojosi greitai tempu: Lenkijos ketvirtas padalinimas, Pabaltijo dalinė okupacija ir žiemos karas Suomijoje buvo iš anksto numatyti slaptose klauzulėse, kuriuos rusų teisėjas Nürnbergo byloje stengėsi nuslėpti. „Das Vaterland muss grösser sein“, buvo senas visų vokiečių šūkis ir Vokietija žlugo nuo Hitlerio fanatiškų pastangų jį įgyvendinti. Lenino laidotuvsė Stalinas iškilmingai pasižadėjo „padaryti Sov. Sąjungą didesne ir stipresne ir šiuos pažadus, kartojamus kasmet Lenino mirties sukaktuvių dieną sausio 21 d., jis iki šioliai sėkmingai vykdė.

Apie tai puikiai žino tiek Vašingtonas, tiek ir visas kitas pasaulis. Tačiau Amerikos politikos garbei reikia pripažinti, kad ji vadovaujasi moraliniais motyvais, kurie negali būti cinikų aiškinami taip, kad Amerikai, girdi, tatai per brangiai kaštuoja.

Nors Pabaltijo valstybės išnyko iš scenos 1940 m. vasarą, kai visų dėmesys buvo sukoncentruotas ties Prancūzijos sumukimu ir ties baime, kad ir pati Anglija gali žlugti nuo vokiečių puolimo, amerikiečių opinija reagoavo prieš tai, kas įvyko Pabaltijo. Velionis prez. Roosevelt teisingai išreiškė tą nusistatymą, kai 1940 m. spalio 15 d. jis pasakė lietuvių delegacijai: „Visai netinka kalbėti apie Lietuvos mažumą, nes ir mažiausios tautos turi tokias pat teises į nepriklausomybės palaimą kaip ir didžiausios“. Šita idėja buvo pakartota se-

Ben. Rutkūnas

Juros takas

Svaido jūra našlei žemei
džiaugsmo išteklius:
iš bedugnės perlus semia,
dūzdama stiklu.

Ir kvatojasi, ir murma
verdančiu pykčiu —
Kelias atviras visur man
jūros paslapčių. —

Skriskit, lėkit tamprios burės
toliu vandenų —
teišgraužia vėjai sūrūs
gėlą iš šaknų!

Blaškos bangos, laivas šoka —
Tegu šoka — kas čia tokio? —
vėtra prapulties —
tik bures išties!

kančiais metais Atlanto deklaracijoj, kurią pasirašė visi sąjungininkai, jų tarpe ir Sov. Sąjunga. JAV State Department akyse tai yra konsekvencija taip vadinamų Stimsono principų, būtent: kad JAV nepripažįsta to, kas padaryta smurtu ar grasinimais jėga. Tas pagrindinis principas turėjo sprendžiamos reikšmės Japonijai, netekusiai visų karo laimėjimų Kinijoje nuo 1895 m. ir kas sudaro besąlyginę kapituliacijos turinį.

Nėra jokių požymių, kad palanki pabaltiečiųams opinija Amerikoje būtų susilpnėjusi pastaraisiais metais. Priešingai, galima prileisti, kad susidomėjimas šia problema padidėjo tiek pat, kiek padidėjo giliai apgalvėta paraja didžiojoje politikoje tarp Vakarų ir Rytų. Vienas simptomų buvo tas, kad Nürnbergo byloje, kai bendrame kaltinimo akte Estija, Latvija ir Lietuva buvo suminėtos, kaip tarybinės respublikos, JAV atstovas teisėjas Jackson paaškinio, kad jis pasirašęs tą aktą tik todėl, kad neužtęstų procedūros, tačiau su rezervu, kad Pabaltijo klausimas vis dar tebėra atviras. Kaip žinoma, iš Pabaltijo diplomatų nei Londonas, nei Vašingtonas

nėra atėmęs jų privilegijų ir tatai reiškia, kad status quo ante yra pripažistamas net de jure.

„Pabaltijo tautos mažos, bet jų reikalas yra didelis“, parašė prieš keleta metų vienas žymus Amerikos publicistas. Taip, jos nėra mažesnės už, pav., Libanono ir Transjordanijos tautas ir krūvoje jos yra didesnės už Danijos ir Norvegijos tautas. Maskva, rodanti tokį gyvą susidomėjimą Levanto ir kitų Azijos tautų laisvės brudžėjimui, turėtų parodyti gražų pavyzdį ir paleisti iš pančių tas tautas, kurios hermetiška geležine uždanga yra atskirtos nuo visokio susisiekimo su pasauliu. Nurodymai į rinkimus 1940 m. vasarą Pabaltijo kraštuose neturi įtikinančių įrodymų asmenims, kurie matė, kaip ta procedūra veikia tam tikruose „demokratijų“ tipuose. Toks skepticizmas yra tiek pat teisėtas, kaip ir Maskvoje gyvi protestai prieš neseniai įvykusius monarchistų rinkimus Graikijoje. Pabaltijo valstybių reikalas nėra toks didelis, kad ginčai dėl jų laimės ar nelaimės būtų buvę tiesioginė priežastis antrojo pasaulinio karo tomis savaitėmis, kai Stalinas buvo prie vairo ir pakreipė jį taip, kad karo ištroškęs Hitleris susirėmė su Vakarų valstybėmis. Pabaltijo valstybių reikalas yra didelis tuo kad jis sudaro aiškų teisėtumo klausimą, kuris esminiai paliečia ir kitas mažesnes tautas, ką taip fatališkai praleido nepažymėjęs ministeris Unden savo kalboje debatuose pabaltiečių reikalui Antruosiuose rūmuose rudenį. Niekas nediršta paneigti, kad smurtas prieš Pabaltijį pažeidė veikiančias sutartis ir dabar, Vokietijos sutriuškinimo, jis negali būti paremtas saugumo argumentacija, bet vien tik lebensraumu. Ši nauja sąvoka kyla iš užgrobtimo dinamikos ir yra priešinga nemirštamai teisėtumo idėjai. Jei šita idėja prigis Vakarų kraštuose ir bus pripažinta milžiniškoje rusų valstybėje, tai galima bus tikėtis Pabaltijo tautų laisvės prisikėlimu — teisėtumo idėjos laimėjimu tautų naudai, be jokios skriaudos kaimynams.

LENKIJOS VYSKUPAI SMERKIA ŽUDYNES

Čenstachavas. (DP.) Lenkijos vyskupai ganytojinėje konferencijoje pasmerkė „ginkluotus antpuolius“ prieš lenkus ir žudynes be teismo sprendimų. Vyriausybei nutraukus konkordatą praėjusių metų rugsėjo mėnesį, tai yra pirmas toks įsakmus vyskupų komunikatas, raginas baigti smurtą. Jame pareikšta, kad kunigams draudžiama teikti religinius patarnavimus lenkams kalėjimuose ir kad „daug jų atsisikiria iš šio pasaulio be paskutinio patepimo“.

Katalikų sluoksniuose nurodama, kad komunikatas taikomas ne tik ginkluotoms gaujoms, bet ir tokiems valdžios departamentams, kaip viešojo saugumo ministerijai, kuri kaltinama nepateisinamais lenkų šaudymais ir kalinimu.

Komunikatą kunigai turėjo perskaityti visose bačnyčiose.

Į mūsų gyvenimo

KETURIOS VĒLIAVOS NUSVIRO GEDULO ŽENKLAN

Seedorfo Pabaltijo tautų stovykloje šiemet birželio 14 — toji Pabaltijo tautų trėmimo diena — buvo minima bendrai visų trijų tautybių. Didžiulėje stovyklos salėje susirinkus gausiai visuomenei, visų trijų tautų atstovai kalbėjo apie liūdną penkerių metų sukaktį nuo mūsų artimųjų ištrėmimo į „plačios tėvynės“ gilumą, kartu prisimindami ir kitas skriaudas, kurias patyrė mūsų tėvynės nuo šių „laisvės nešėjų“. Po kalbų praskambėjo visų tautų himnai.

Prie stovyklos paradinio įvažiavimo administracijos kvartalo centre nuolatos kabančios visų Pabaltijo tautų vėliavos tą dieną gedulo ženklai buvo pakeltos tik iki pusės stiebo. UNRRA, matydama mūsų tylų protestą prieš terorą, šiek tiek vėliau nuleido ir D. Britanijos vėliavą iki pusės stiebo, parodydama mums gilią užuojautą mūsų nelygioje kovoje.

Kažkokiu atsitiktumu tą dieną stovykloje lankėsi „svečiai“ vietinės UNRRA personalo lydimi užėję į keletą lietuvių gyvenamųjų barakų. Viename jiems buvo pareikšta: „Tamstos negerą dieną pas mus patafakėte. Mes šiandien švenčiame mūsų brolių ir artimųjų penkerių metų sukaktį nuo jų išvežimo į taigas“. „Argi Tamstų ką nors ištrėmė?“ — paklausė. „Taip“ — buvo atsakyta. „Na, dabar jau kitokie“ — pasakė ir išėjo.

UNRRA vadovybė pranešė, kad šie „svečiai“ dar sykį lankysis. Ji patarė lietuviams nešivaržant pasakyti, ką turime ant širdies, dėlko negrįžtame į savo tėvynę. Esą, negali lietuviams nieko pikta padaryti, nes lietuviai yra glūbiami britų.

PRANCŪZŲ ZONOJE

Kressbronn (Bodensee). Šiame mažame, bet nuostabiai gražioje vietovėje besirandančiame miestelyje, yra prisiglaudusių per 60 lietuvių, kurie karo metu praėjo sunkų vokiečių darbo lagerį vietiniame betono fabrike. Dabar visi gyvena miestelyje erdvesnėse patalpose. Š. m. birželio mėn. 20 d. Kressbronn lietuviai džiaugėsi ryškesniu kolonijoms laimėjimu — soferių kursų išleistuvėmis. Kursus lankė 30 asmenų (kressbroniškiai ir teltvangiškiečiai). Egzaminus išlaikė 23 (jų tarpe viena moteris — p. M. Rauginė). Baigusius sveikino ir dovanėles įteikė UNRRA'os direktorius J. Grenez. Kursantai atsidėkodami UNRRA'os direktoriui, vicedirektoriui Borgjui ir kursų vadovui dipl. inž. Pikčilingiui įteikė Telesforo Valiaus medžio raizinių.

Kressbrono lietuviai gali būti pavyzdžiu kaimyninėms lietuvių kolonijoms tarpusavio sugyvenimui ir komiteto veiklumui, kuriam vadovauja Liepas. R.

SKELBIMAS

Šiandien 19 v. 30 min. „Waldhorno“ salėje

LITERATŪROS VAKARAS

Dalyvauja: Pulgis Andriūšis, Antanas Gustaitis, Stasys Santvaras ir Stepas Vyckintas.

Programoje: poezija, dail. proza, humoristiniai eilėraščiai, feljtonai.

Petr. Dypsas

Tegyvuoja gyvulininkystė

(Feljtonas)

Bet užtat kiauilinkystė jau beveik buvo užmėgusi pumpurą. Kadangi kiauulė, su mažais svyrvimais, beveik visuose kontinentuose yra baltos, atseit, nekaltybės spalvos, tai užpirkimo komisijoj dideliu ginčų ne-kilo ir stovyklos tvarte buvo įkurdinti kiauilinkystės pionieriai — du mėlynakiai paršai. Griežtai prisilaikant kaloringumo dėsnų, buvo sudarytas dienos racionas, susidedęs iš biskvytų, pieno miltelių, makaronų ir multivitamino piliulių.

Paršai tapo mažąja stovyklos gyvenimo ašimi. Čia šėrimas, čia girdymas, mėšlo vežimas ir t. t. ir t. t. Papildomai buvo sudaryta skilandžio kimšimo komisija, įpareigojant ją tubolintis šiame kulinarijos mene, kemšant fiktivius skilandžius iš veršienos. Stovyklos pirmininkas atpuolęs nuo sunkių valdžios darbų poilsio valandėlę rasdavo prie paršų tvarto.

— O, vis dėlto, koks malonus gyvulus yra kiauulė. Žiūrėk, uodega, kaip kringelis. Ir nosį judina, lyg guziką. — Kreipdavosi pirmininkas į čia pat stovinčius kitus: gyvulininkystės mlyltojus.

— Ir kiek prisiminimu, kiek minčių sukelti šis jaukus gyvulėlis... Būdavo stovi stalai su likeriu, konjakais, o vidury keptas paršiukas... — užsisvajodavo paskirstymo punkto vedėjo žmona Šnapselvičienė.

— Na, ir mums čia nelaimingiems vieną kartą nušvis suleatės momentas skerstuvijų pavaldė, — ryžtingai tardavo agr. Avinavičius.

Tačiau nevisada svajonės tampa kūnu. Vieną ankstyvą rytą į pirmininko kambarį su trenksmu įsilaužė mėšlo vežimo komisijos pirmininkas, profesionalas žemdirbys nuo Šakių ir suriko:

— Duoti alarmą, ar ne, ponas pirmininke? Momentas rimtas. Paršų nebėra tvarte...

Bet ir be alarmo stovykla jau buvo ant kojų. Visi lakstė susijaudinę. Stovyklos policija skubiai išleido raštišką atsišaukimą raginantį prie rimties ir susivaldymo. Esą daroma viskas paršų likimui išaiškinti.

— Paršai ne kamparas ir išgaruoti negalėjo. Būkite šalti.

Tokiais žodžiais buvo užbaigtas policijos atsišaukimas į stovyklos visuomenę paršų reikalu.

Paskubomis sudaryta komisija ėmėsi ieškojimo akcijos, pradėdama posėdžiu.

— Šį žiaurų ir mums išveiviams taip skaudų paršų sulikvidavimo darbą galėjo atlikti tikrai žiurkės, — autoritetingai pa-

reikė sandėlio vedėjas. — Mano žinyboje šitie velnio padarai jau kuris laikas iš cigarečių dirba tikrą akselį.

Vedėjo tezei pasipriešino mokyklos direktorius. Žiurkė esą, maksimum, galėjo nukąsti paršui uodegą arba ausį, žiūrint aplinkybių, tačiau jį negalėjo prartyti viso paršo. Matematiškai, esą, neįmanoma, kad mažesnis kūnas sutalpinų savyje didesnį, gi iš gamtos mokslų žinome, kad žiurkė už paršą mažesnė arba jam lygi, žiūrint aplinkybių.

Taip pat buvo atmesta nuomonė, kad paršai repatrijavo pas švabus. Lig' šiol dar neatsirado tokio neapsigalvojusio sutvėrimo, kuris iš stovyklos bėgtų pas vokiečius. Priešingai, pastebima atvirkščia tendencija.

Taip besiginčijant į posėdį įsiveržė uždu-susi vaikų delegacija su pranešimu, kad ar-timame miškelyje rasta svilvinimo vietovė, galiukas uodegos ir šerių liekanos. Ši įro-domoji medžiaga buvo patiekta ant posėdžio stalo. Nebeliko nieko kito, kaip atidėti posėdį iki sekantio mėnesio 15 d., kada gal būt, bus surasti kaltininkai — šviežios paršienos mėgėjai. Tačiau, kaip ten toliau besivystytų ši istorija — kiauilinkystės idėja liko neatšaukiamai sukompromituota.

Po šio įvykio kurį laiką gyvulininkystės idėja pas mus merdėjo krizės stadijoje. Buvo balsų mestis į triušininkystę ar ožkininkystę, bet tam pasipriešino teisės ir sociologijos reikalų specialistas Sabalievskis. Esą mums, žemės ūkio šaliai, dėda terliotis su smulkiai buržuaziniam sluoksniui tipingais gyvuliais.

Tačiau, vis dėlto, į pasimizmą nebuvo įpluta ir gyvulininkystės idėja tapo išgelbėta ir ne per ką kitą, o tik vėl per moterį.

Būtent — vadovaujant ponai Dykaduonienėi ir karštai pritariant kitų inteligentiškų moterų, pas mus buvo įsteigta šunininkystės sekcija. Ir pasirodė, kad tik ši ir tik ši gyvulininkystės rūšis mūsų sąlygose gali tarti ir bujoti. Jau gražiai prasigyvenome, Dievui dėkui. Kur dabar pas mus nebėsi — per virtuvę, per koridorių, per rūbų sandėlį ar miškėlį, visur užlipsi ant riebaus gyvulininkystės atstovo: ar tai ant mopso, ar tai ant buldogo, pinchanerio, foksterjero, šnaueršpičo ar tai ant, pagaliau velnias žino, kokios rūšies šunies, kuris panašus ne tai į žiurkę, ne tai į šikšnosparnį.

Žodžių, gyvulininkystė pas mus klestėte klesti, primindama gerus, oi gerus aukštųjų sferų laikus tėvynėje, o tai ir yra įrodymas, kad esama ir liksime ūkininkų šalimi. Tegyvuoja šunininkystė — tinkamiausia gyvulininkystės forma išveivų stovyklose!

(Pabaiga)

STOVYKLOS TEATRAS

AUGSBURGO LIETUVIŲ DRAMOS TEATRAS atvyksta gastrolėms į mūsų stovyklą.

Bus vaidinama: šeštadienį, birželio mėn. 29 d. „Pirmas skambutis“ Heneken ir Coelius 3 v. komedija. Režisierius — K. Vasiliauskas ir sekmdienį, birželio mėn. 30 d. „Dr. Vincas Kudirkas“ K. Inčičiūros 4 v. drama. Režisierius — J. Palubinskas.

Bilietai į vaidinimus bus padavinėjami Teatro kasoje nuo šio penktadienio 10—12 val. ir 14—17 val.

Mintis

Thought * Lithuanian Daily Newspaper * Permitted by UNRRA Team 155 * Atsakingasis redaktorius J. Vasaitis * Eina kasdien be šventadienių * Memmingenas, Airport, Baltic Camp * Prenumerata mėn 10 RM * Atskiras numeris 40 pf. * 07.91.92 „MINTIS“